

2. Годжек Я. С. Правовий статус військовополонених у сучасному міжнародному праві. Право та державне управління. 2021. № 4. С. 6–12.

3. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р.: ратифіковано із застереженням Указом ПВР УРСР від 03.07.1954 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_153.

4. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України: Наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>.

5. Правовий статус військовополонених. Офіційний електронний ресурс Центру безоплатної правової допомоги. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Правовий_статус_військовополонених.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування питань, пов'язаних із військовополоненими в особливий період: Закон України від 24.03.2022 № 2158-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2158-20#Text>.

7. В Україні набув чинності Закон щодо правового статусу військовополонених. Мультимедійна платформа іномовлення України «Укрінформ». 08.11.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3448436-v-ukraini-nabuv-cinnosti-zakon-sodo-pravovogo-statusu-vijskovopoloneni.html>.

Тарнавський Роман Васильович,
судовий експерт сектору трасологічних
досліджень відділу криміналістичних
видів досліджень Тернопільського
науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ

Однією з важливих тем сьогодення є встановлення та правове врегулювання проблем щодо визначення статусу військовополонених і тому, свою доповідь вважаю за потрібне розпочати саме з дослідження похідних виникнення таких проблем.

Одним з найважливіших аспектів є відсутність в інструкціях військових формувань чіткого алгоритму визнання військовослужбовців зниклими чи полоненими. Військові частини не мають чіткого порядку проведення розслідування та роз'яснень, які докази зникнення або полону є достатніми [6].

Не визначеною законодавчо залишається ситуація, коли Захисники отримують наказ про набуття статусу військовополоненого.

Іншою проблемою є відсутність єдиного відповідального органу, який підтверджує перебування в полоні або зникнення безвісти військовослужбовця за особливих обставин [4].

А також, є значущою проблемою те, що в Україні досі не запрацював єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, що негативно впливає на розшуки. У 2018-му році Верховна Рада ухвалила Закон «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» [1], але він повною мірою не реалізується. Закон передбачає створення реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. Реєстр має бути розроблений і впроваджений МВС, але, на жаль, поки що його немає. Відсутність такого реєстру негативно впливає на розшук військовополонених.

За офіційними даними, в Україні зниклими безвісти (станом на липень 2022 року) вважають понад 7 тис. осіб серед яких службовці ЗСУ, Нацгвардії, Держприкордонслужби, Нацполіції тощо. Розслідування обставин зникнення може тривати місяцями й весь цей час сім'ї живуть у невідомості.

Отже, законодавство України містить для членів сімей зниклих безвісти за особливих обставин й полонених військовослужбовців низку прав та гарантій, які надаються після отримання підтверджуючих документів. Проте через наявні прогалини законодавства, на етапі розслідування про зникнення безвісти за особливих обставин або взяття в полон військовослужбовців, родичам отримати такі документи для оформлення статусу військовополоненого чи зниклого безвісти за особливих обставин складно. Для подальшого оформлення пільг, у відповідності до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [2]. Слід зауважити, що через відсутність єдиного відповідального органу з розшуку. Члени сімей змушені стукати в усі двері та намагатися знайти якомога більше інформації для розшуку

самостійно. Виникає питання як шукати зниклих безвісти? Слід звернутись, а саме:

- до Нацполіції з відповідною заявою та здати зразок свого ДНК (якщо зниклий – близький родич).
- до національного інформаційного бюро за телефоном 16-48 й повідом про те, що заява в поліцію вже написана.
- зателефонуй на гарячу лінію Офісу уповноваженого з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.

Після письмового звернення орган МВС на протязі доби зобов'язаний розпочати кримінальне провадження у відповідності до: ч. 1 ст. 115 КК України «Умисне вбивство» та ст. 438 КК України «Порушення законів та звичаїв війни» [5] та вчинити всі необхідні заходи, що до розшуку зниклого військовослужбовця. Як тільки з'явиться якась інформація щодо цієї людини, то заявнику негайно про це повідомлять.

Для вирішення низки перерахованих проблем 18 травня 2022 року, Президентом України був підписаний Закон України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей» [3], проте він набирає чинності через шість місяців із дня опублікування. Тобто повноцінно запрацює цей закон у листопаді 2022 року, до того часу для членів сімей зниклих та полонених продовжує діяти низка законодавчих актів, які потребують удосконалення.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин».
2. Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».
3. Закон України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей».
4. Закон України «Про оборону України».
5. Кримінальний кодекс України.
6. Міністерство оборони України «Наказ №333 від 26.05.2014 р.